

Militärtjänstgöring under tvång eller frivillighet?

NICLAS BERGGREN

Sonnerby (2014) har rätt i att den ekonomiska forskningen är mer splittrad än vad min ledare (Berggren 2013) antyder. Medan vissa studier tyder på negativa effekter av värnplikt på utbildning och inkomstutveckling (till de studier jag citerar i min ledare kan t ex läggas Imbens och van der Klaauw 1995 samt Cipollone och Rosolia 2007), tyder andra på att lågutbildade kan gynnas humankapital- och inkomstmässigt. Även om resultaten i de senare, mer positiva studierna är korrekta, vill jag lyfta fram tre problematiseringar vad gäller användandet av dem för att försvara påtvingad militärtjänstgöring.

Den första rör vad värnplikt bör jämföras med. Några av de studier Son-

nerby tar upp jämför värnpliktiga med icke värnpliktiga.¹ Denna jämförelse säger dock inte att de som gynnas av tvångsbaserad militärtjänstgöring inte skulle gynnas även av frivillig tjänstgöring (Routon 2014). Om de gör det torde ett frivilligt system ge fördelar för lågutbildade utan att tvinga dem som inte erhåller ekonomiska fördelar att tjänstgöra. Man kan t o m förvänta sig att ett frivilligt system skulle ge lågutbildade större fördelar: dels på grund av högre motivation hos dem som tjänstgör, dels på grund av möjligheten för fler att tjänstgöra eller för fler att nå högre positioner (eftersom färre högutbildade skulle utgöra konkurrenter).

Den andra rör finansieringen. Sonnerby menar att värnplikten medför lägre dödviktsförluster genom att den för sin finansiering kräver lägre skatter. Kanske, men det finns teoretiska argument för motsatsen (Birchenall och Koch 2012). Intuitionen är att skattebasen skiljer sig åt mellan ett tvångsbaserat och frivilligt

REPLIK

Niclas Berggren är docent i nationalekonomi och verksam vid Institutet för Näringslivsforskning (IFN). Han är en av redaktörerna för *Ekonomisk Debatt*. niclas.berggren@ifn.se

Jag är tacksam till Henrik Jordahl och Panu Poutvaara för värdefulla synpunkter.

¹ Vissa av de studier han tar upp jämför dock utfall för värnpliktiga som fick genomgå chefsutbildning med utfall för värnpliktiga som inte fick det, vilket inte är relevant för den sakfråga vi diskuterar.

system, med fler höginkomsttagare som under vissa villkor betalar skatt i det senare. I vilket fall kan man här fråga sig om det ur rättvisesynpunkt är rimligt att en viss del av befolkningen (unga män) ska bära en oproportionerligt tung börda för att finansiera försvaret, snarare än att alla skattebetalare gör det i enlighet med rättvisa skatteprinciper.

Den tredje rör själva tvånget. I den mån de unga män som tvingas göra värnplikt är beredda att betala för att i stället göra det de själva vill, utgör detta en kostnad som bör beaktas. Om de rent ekonomiska effekterna i genomsnitt visar sig vara noll, torde kostnaden av tvång tala för frivillighet. Detta kan även gälla de lågutbildade som gynnas av värnplikt: De kan föredra att göra något annat *även om* detta medför lägre livsinkomst, och de kan ändå bli soldater frivilligt utan ett tvångssystem. Om tvång är oproblemiskt – varför inte använda sig av det på andra områden?

Som så ofta krävs mer och fullstän-

digare forskning för att klarlägga alla effekter. Personligen anser jag att mycket alltjämt, baserat på den forskning som finns och problematiseringarna ovan, talar för frivillighet.

REFERENSER

Berggren, N (2013), "Värnpliktens kostnader", *Ekonomisk Debatt*, årg 41, nr 8, s 3–4.

Birchenall, J A och T G Koch (2012), "Taking versus Taxing: An Analysis of Conscription under Private Information", manuskript, University of California at Santa Barbara.

Cipollone, P och A Rosolia (2007), "Social Interactions in High School: Lessons from an Earthquake", *American Economic Review*, vol 97, s 948–965.

Imbens, G och W van der Klaauw (1995), "Evaluating the Cost of Conscription in The Netherlands", *Journal of Business and Economic Statistics*, vol 13, s 207–215.

Routon, P W (2014), "The Effect of 21st Century Military Service on Civilian Labor and Educational Outcomes", under utgivning i *Journal of Labor Research*.

Sonnerby, P (2014), "Om värnpliktens kostnader – och dess fördelar", *Ekonomisk Debatt*, årg 42, nr 3, s 88–89.